

Vlaamse leerprofielen voor een meer gericht en op maat gemaakt beleid voor levenslang leren

Sara Vissers - Departement Werk en Sociale Economie

Bart Staats - Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)

OECD. (2022). *OECD Skills Strategy Implementation Guidance for Flanders, Belgium: The Faces of Learners in Flanders* (OECD Skills Studies). OECD Publishing.¹

ABSTRACT

Met het OESO Skills Strategie rapport 'De gezichten van levenslang leren in Vlaanderen', gepubliceerd op 16 mei 2022, werkten de Vlaamse overheid en OESO samen met als doel de effectiviteit en efficiëntie van het beleid voor levenslang leren te verbeteren. In dit innovatieve project, dat voortbouwt op aanbevelingen in het OESO Skills Strategie rapport van 2019 (OECD, 2019a), is een fijnmazige bevolkingssegmentatie voor levenslang leren uitgewerkt waarbij negen verschillende leerprofielen worden geïdentificeerd. Deze profielen geven een genuanceerder begrip van de verschillende typen lerenden in de Vlaamse samenleving, door licht te werpen op de diversiteit aan factoren die de deelname aan leeractiviteiten beïnvloeden. De profielen zijn geïdentificeerd met behulp van latente klassenanalyse (LCA) en beschrijven zowel de gemeenschappelijke motivaties en beweegredenen als de leernoden en -obstakels voor verschillende groepen in de samenleving. De inzichten die voortkomen uit deze analyse helpen Vlaanderen in het maken van de omslag naar een lerende samenleving, door het beleid voor levenslang leren beter af te stemmen op de unieke behoeften van volwassenen met verschillende profielen. Zo kunnen de profielen helpen bij het identificeren van groepen die niet goed worden bediend door het bestaande beleid. Daarnaast kunnen ze ook de noodzaak aantonen van een flankerend of ander beleid om de leerbereidheid te versterken en belemmeringen van specifieke profielen aan te pakken. De profielen kunnen ook praktischer worden toegepast, bijvoorbeeld voor de ontwikkeling van gerichte advertenties op sociale media of in het helpen van leer- en loopbaanbegeleiders. Dit door inzicht te geven in de leermogelijkheden, incentives en ondersteunende maatregelen die het meest geschikt zijn voor hun cliënten. Vlaamse belanghebbenden uit de wereld van werk en onderwijs speelden een sleutelrol bij het ontwikkelen van deze bevolkingssegmentatie.

Maatschappelijke en economische veranderingen als gevolg van digitalisering, klimaatverandering en globalisering hebben een grote impact op de manier waarop burgers werken en leven in Vlaanderen. In deze context is levenslang leren in toenemende mate cruciaal om ervoor te zorgen dat mensen zich kunnen aanpassen aan, en bestand zijn tegen, veranderingen. Vlaamse volwassenen kunnen reeds kiezen uit een uitgebreid leeraanbod en de Vlaamse Regering heeft een breed scala aan *incentives* en ondersteunende maatregelen om een cultuur van levenslang leren te bevorderen. Toch boeken we nog steeds te weinig vooruitgang. De bereidheid van volwassenen om te leren blijft relatief laag, terwijl ook de deelname van volwassenen die het meest nood hebben aan bij- en omscholing achterblijft.

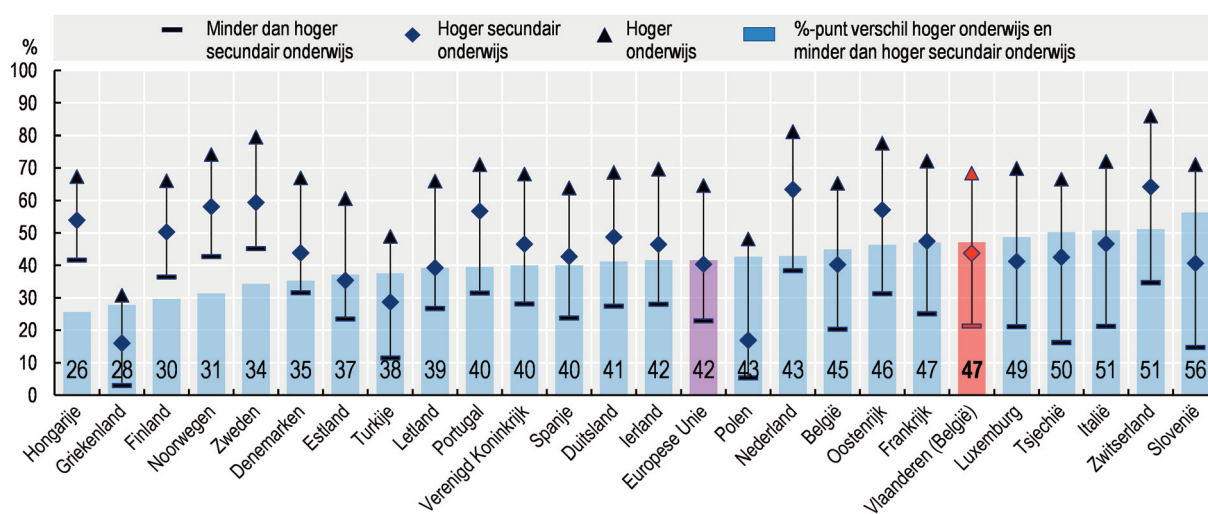
¹ Deze Over.Werk-bijdrage bouwt voort op deze OESO-publicatie. Aanvullende meningen die in het artikel worden geuit en argumenten die worden gebruikt, weerspiegelen niet noodzakelijkerwijs de officiële standpunten van de lidstaten van de OESO.

Uitdagingen voor levenslang leren in Vlaanderen

Ondanks de relatief hoge beleidsprioriteit en een reeks aan beleidsinstrumenten, heeft Vlaanderen nog altijd een relatief lage participatiegraad in levenslang leren. Als we op basis van de enquête naar de arbeidskrachten (EAK) kijken naar de opleidingsdeelname in de afgelopen vier weken (oftewel de vier weken voor de afname van de enquête), blijkt dat Vlaanderen voor 2021 een participatiegraad van 10,8% had, wat lager is dan het globale gemiddelde van 14,9% in de EU-landen die tot de OESO behoren (Eurostat, 2022).

De opleidingsdeelname in Vlaanderen is erg ongelijk verdeeld. Vooral de participatiekloof tussen hoog- en kortgeschoolde volwassenen is opvallend: slechts 21% van de volwassenen zonder eindexamen secundair onderwijs neemt volgens de Adult Education Survey (AES) deel aan formele of niet-formele leeractiviteiten, vergeleken met 68% van de volwassenen met een diploma hoger onderwijs (Eurostat, 2016). Deze kloof van 47 procentpunten (ppt) is ook groter dan het EU-gemiddelde van 42 ppt (zie **FIGUUR 1**). De meest kwetsbare groepen in de maatschappij nemen vaak nog niet deel aan leeractiviteiten. Zo hebben volwassenen in beroepen met het hoogste risico op automatisering (beroepen zoals service- en verkoopmedewerkers, fabrieks- en machinebedieners) een relatief lage participatiegraad - 40% vergeleken met 72% voor volwassenen in beroepen met een zeer laag risico op automatisering (berekeningen op basis van data Nedelkoska en Quintini (2018)). Ook deelname aan leeractiviteiten door personen met een migratieachtergrond blijft achter: de participatiegraad van volwassenen die in België zijn geboren is 11 ppt hoger dan van volwassenen die niet in België zijn geboren.

FIGUUR 1 \ Opleidingsdeelname naar onderwijsniveau, 2016

Bron: Adult Education Survey (Eurostat, 2016)

De COVID-19-pandemie heeft bestaande ongelijkheden op het gebied van levenslang leren vergroot. De toename van online leren is bijvoorbeeld vooral ten goede gekomen aan hoogopgeleide volwassenen. Tijdens de pandemie was de participatiegraad respectievelijk slechts 4% en 16% bij kort- en midden-geschoolden, vergeleken met 32% bij hooggeschoolden (Statistiek Vlaanderen, 2021).

Diverse Vlaamse studies wijzen allemaal op een gebrek aan bereidheid om deel te nemen aan (zowel formele als niet-formele) leeractiviteiten als een belangrijke reden achter de lage opleidingsdeelname in Vlaanderen (OECD, 2019c; Van Langenhove & Vansteenkiste, 2020; Van Langenhove et al., 2020). Ongeveer 42% van de bevolking leert niet en wil ook niet leren, wat een veel hoger aandeel is dan in OESO-landen met een vergelijkbare economische, sociale en onderwijssituatie (bijvoorbeeld in Nederland bedraagt dat percentage 27%) (Eurostat, 2016).

Voor veel van deze volwassenen is het gebrek aan motivatie het gevolg van het niet ervaren van een leernood. Zij die het meest baat zouden hebben bij opleiding zien er vaak niet het belang van in. In gesprekken met belanghebbenden werd het versterken van de leermotivatie beschouwd als de belangrijkste uitdaging voor het systeem van levenslang leren in Vlaanderen.

Tot slot moeten belemmeringen voor leren in overweging worden genomen bij het evalueren van motivatieprofielen, omdat deze de motivatie direct kunnen beïnvloeden. Sommige belemmeringen, vooral gezondheidsaspecten en gezinsverantwoordelijkheden, zijn belangrijke drijfveren achter een (over het algemeen) lage leermotivatie om deel te nemen aan leeractiviteiten in Vlaanderen.

De ruwheid in het bepalen van de huidige doelgroepen houdt onvoldoende rekening met de samenhang van noden, obstakels en beweegredenen voor verschillende bevolkingsgroepen. Dé kortgeschoolde bestaat immers niet, net zoals dé oudere evenmin bestaat. Een fijnmazigere bevolkingssegmentatie vormt in deze zin een belangrijk stap naar een gericht beleid, meer op maat van de burger.

Versterking van een cultuur van levenslang leren door meer gericht beleid op maat

Vlaanderen is zich bewust van deze uitdagingen en heeft tal van initiatieven genomen om ze aan te pakken. Zo hebben volwassenen toegang tot relevante informatie op diverse portalen en wordt loopbaanbegeleiding gesubsidieerd via loopbaancheques. Bovendien heeft de Vlaamse Regering een reeks maatregelen geïntroduceerd, waaronder de Vlaamse opleidingsincentives. Deze bestaan uit het Vlaams opleidingsverlof, de opleidingscheques en het Vlaams opleidingskrediet.

Er zijn echter aanwijzingen dat de impact van deze initiatieven kan worden vergroot, aangezien ze nog niet effectief de groepen bereiken die het meest behoefte hebben aan leren. Terwijl het opleidingskrediet zich bijvoorbeeld richt op kort- en middengeschoolde volwassenen, was 29% van de gebruikers in 2020/2021 hoger opgeleid. Volwassenen die het hoger secundair onderwijs niet hebben voltooid, zijn het sterkst ondervertegenwoordigd (Departement Werk en Sociale Economie, 2021). Bovendien verwezen geraadpleegde belanghebbenden voor dit onderzoek dikwijls naar een informatiekloof: terwijl 55% van de volwassenen met een hogere opleiding gratis informatie of hulp over leermogelijkheden ontvangt, krijgt slechts 19% van de kortgeschoolden deze informatie of hulp (Eurostat, 2016).

Het beter richten en afstemmen van het beleid voor levenslang leren op maat van fijnmazige doelgroepen kan een effectieve manier zijn om de impact van het beleid te vergroten. Beleidsinitiatieven die meer afgestemd zijn op de behoeften van de diverse profielen zijn efficiënter dan initiatieven met een meer universele benadering (OECD, 2020).

In Vlaanderen zijn initiatieven voor levenslang leren al gericht op en aangepast aan een aantal specifieke doelgroepen, waaronder kortgeschoolden, werkloze volwassenen, anderstaligen, gedetineerden, volwassenen in plattelandsgebieden en kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's). Zo zijn kortgeschoolde volwassenen vrijgesteld van een eigen bijdrage voor opleidingscheques bij het volgen van bepaalde opleidingen (Departement Werk en Sociale Economie, 2021).

Ondanks deze inspanningen is de opleidingsdeelname van deze groepen de afgelopen jaren niet verbeterd. Hiervoor zijn er verschillende verklarende factoren, waaronder: een focus op de leerkosten van bestaande initiatieven, terwijl financiële aspecten in Vlaanderen niet als de belangrijkste belemmering voor deelname worden beschouwd; de huidige incentives zouden te restrictief kunnen zijn (zoals te strenge toelatingscriteria); sommige initiatieven zijn pas recentelijk uitgevoerd en het effect ervan is misschien nog niet voelbaar; en een afgenomen algemene beschikbaarheid van financiering voor incentives (Departement Werk en Sociale Economie, 2021). Daarnaast zijn de bestaande doelgroepen zeer heterogeen. Kortgeschoolden kunnen bijvoorbeeld ook voortijdige schoolverlaters, langdurig werklozen of ouderen zijn, allemaal kenmerken die verband houden met verschillende belemmeringen voor deelname aan leren (OECD, 2019b).

Een bevolkingssegmentatie ter ondersteuning van deze gerichte beleidsaanpak

Bevolkingssegmentatie ondersteunt het creëren van meer inzichtelijke profielen van potentiële lerenden, waardoor beleidsmakers beter kunnen begrijpen hoe een reeks factoren de deelname aan leeractiviteiten beïnvloedt. Het opsplitsen van de volwassen populatie in kleinere segmenten kan een effectiever beleidsontwerp en beleidsimplementatie mogelijk maken en de toewijzing van middelen verbeteren.

Het toepassen van een bevolkingssegmentatie zou Vlaanderen kunnen helpen te begrijpen hoe beleid, maatregelen en opleidingen kunnen worden ontwikkeld die gericht en beter afgestemd zijn op de behoeften van volwassenen met verschillende profielen. De typen lerenden worden niet gedefinieerd door één enkel kenmerk (zoals opleidingsniveau of afstand tot de arbeidsmarkt), maar door hun diverse kenmerken die opleidingsdeelname beïnvloeden. De bevolkingssegmentatie maakt het mogelijk om de verschillende motivaties om te leren, de combinaties van belemmeringen tot deelname en de onderlinge relatie tussen deze motivaties en belemmeringen te onderzoeken. Zo kunnen gezondheids- en leeftijdsbelemmeringen oorzaken zijn van een lage motivatie om te leren.

Sommige OESO-landen zijn al begonnen met het gebruik van segmentatiestrategieën ter ondersteuning van beleid voor levenslang leren. Zo heeft de Britse regering in 2018 opdracht gegeven voor een onderzoek naar leerprofielen van volwassenen, wat resulteerde in de ontwikkeling van een typologie waarbij zes profielen geïdentificeerd werden (Kantar Public & Learning and Work Institute, 2018). Niettemin is het gebruik van segmentatiestrategieën om levenslang leren te verbeteren nog relatief nieuw in OESO-landen.

Een data gedreven aanpak voor de identificatie van leerprofielen

Diverse methoden kunnen worden toegepast om verschillende groepen lerenden in de maatschappij te identificeren. Zo hanteerde een recente studie in Vlaanderen een kwalitatieve aanpak: het rapport over *customer journeys* van niet-participerende en participerende burgers aan levenslang leren beschrijft de reis van burgers voorafgaand aan het leren voor verschillende persona's. Deze persona's kwamen tot stand met behulp van afname van semigestructureerde diepte-interviews (Van Cauwenberghe et al., 2021).

In de OESO-studie was gekozen voor een data gedreven aanpak waarbij de negen profielen voor levenslang leren werden geïdentificeerd met behulp van latente klassenanalyse (LCA). LCA is een statistische methode voor het identificeren van homogene populatiesubgroepen op basis van kenmerken die niet steeds direct waarneembaar zijn. De kans dat iemand tot een bepaalde klasse behoort, wordt ingeschat waarbij iteratieve numerieke methoden worden toegepast om het best passende model te vinden. LCA wordt veelvuldig gebruikt in een aantal toepassingen, zoals het classificeren van gedrags- of attitudepatronen, het identificeren van consumentenvoorkeuren en het onderzoeken van subpopulaties op basis van hun reactie op enquête- of testitems.

Terwijl diverse enquêtes informatie bevatten over deelname, motivaties om te leren en belemmeringen voor deelname - waaronder de OESO-enquête over competenties van volwassenen (PIAAC) - werd de Enquête Volwasseneneducatie (AES) geselecteerd als basis voor de bevolkingssegmentatie in dit project. AES wordt uitgevoerd door Statbel en heeft betrekking op de deelname van volwassenen aan onderwijs en opleiding (formeel, niet-formeel en informeel leren). De referentieperiode voor deelname aan onderwijs en opleiding is de twaalf maanden voorafgaand aan het interview en de laatste enquête werd uitgevoerd in 2016, met een steekproef voor Vlaanderen van 2782 waarnemingen.

Voor de segmentering van de Vlaamse populatie maakte de LCA een schatting op basis van AES-data van twee basismodellen voor twee verschillende groepen volwassenen: volwassenen die niet deelnemen aan niet-formele of formele leeractiviteiten en volwassenen die deelnemen aan niet-formele of formele leeractiviteiten.

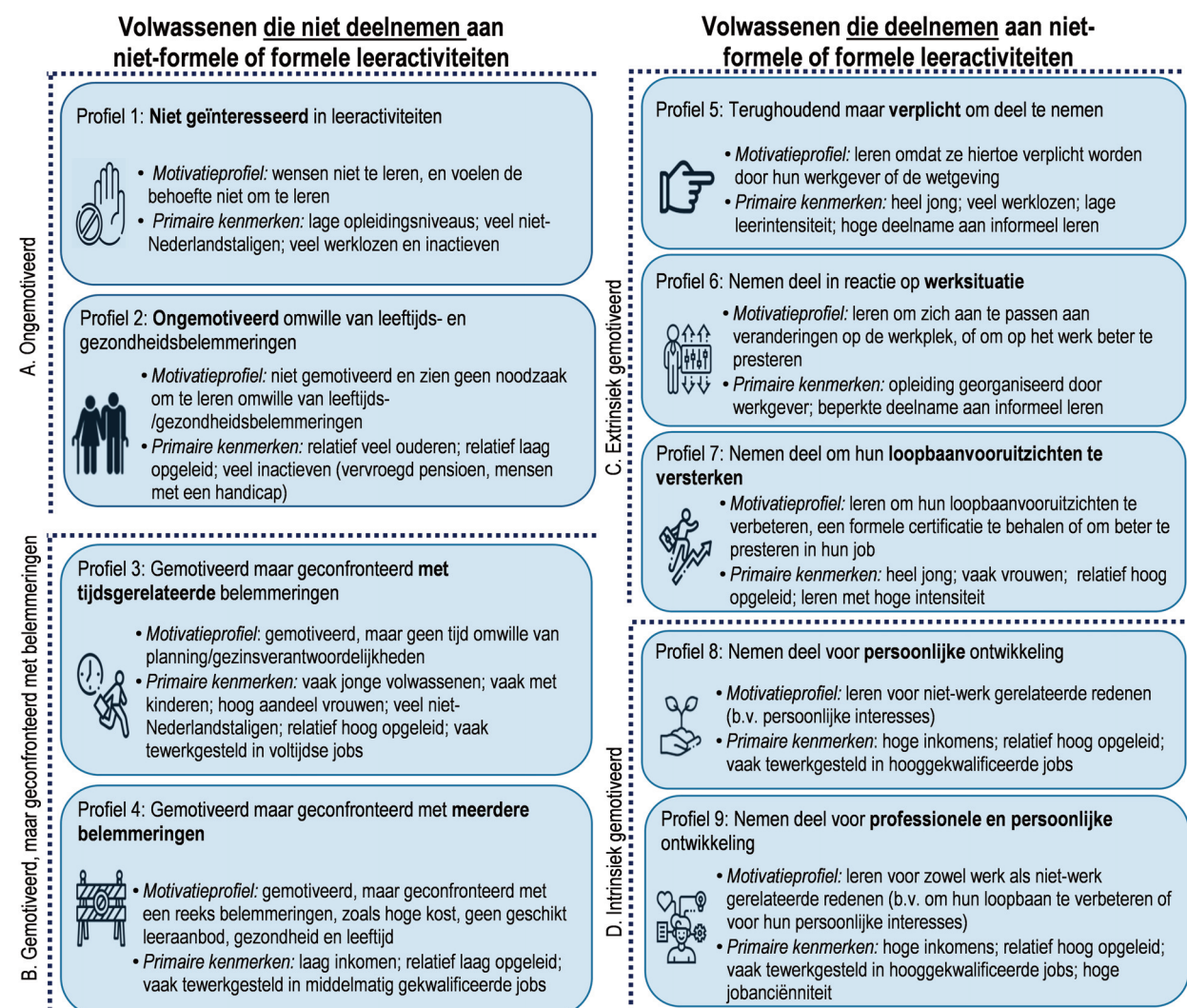
Deze modellen bevatten de indicatoren die het best de belangrijkste drijfveren beschrijven achter niet-deelname (een gebrek aan motivatie en belemmeringen voor deelname) en deelname (de verschillende redenen om deel te nemen en motivaties voor bijkomende opleidingsdeelname).

Na de profielen te hebben geïdentificeerd met behulp van de twee basismodellen, zijn aanvullende variabelen in het model opgenomen om bijbehorende kenmerken van de profielen te identificeren. Met deze aanpak werd meer gedetailleerde informatie over de negen profielen onderzocht, waaronder sociaal-demografische kenmerken (zoals opleidingsniveau, leeftijd en inkomen), arbeidsmarktkenmerken (bijvoorbeeld beroep en arbeidsmarktstatus), competentievereisten van hun beroepen, evenals leerpatronen en resultaten.

De negen leerprofielen

De resulterende negen leerprofielen in Vlaanderen (zoals weergegeven in **FIGUUR 2**, met een beschrijving van het motivatieprofiel en primaire kenmerken voor elk profiel) bestaan uit vier profielen van volwassenen die niet deelnemen aan niet-formele of formele leeractiviteiten (de 'niet-deelnemende' volwassenen) en vijf profielen van volwassenen die deelnemen aan niet-formele of formele leeractiviteiten (de 'deelnemende' volwassenen).

FIGUUR 2 \ De negen profielen en hun karakteristieken

Bron: Aangepast van de Adult Education Survey (Eurostat, 2016)

De niet-deelnemende groep kan verder worden onderverdeeld in twee subgroepen: de 'ongemotiveerden' en de 'gemotiveerden die geconfronteerd worden met belemmeringen'. De deelnemende groep kan verder worden onderverdeeld in 'extrinsiek gemotiveerde' en 'intrinsiek gemotiveerde' lerenden.

Voornaamste beleidsinzichten van de leerprofielen

Inzichten uit de negen profielen kunnen Vlaanderen helpen om haar beleid inzake levenslang leren meer gericht en op maat te maken. De profielen kunnen onder meer helpen bij het identificeren van groepen die niet goed worden bediend door het bestaande beleid. Het kan worden gebruikt als een toetssteen om na te gaan of alle segmenten worden bereikt en of er voldoende rekening wordt gehouden met de noden van de verschillende bevolkingssegmenten. Bovendien kunnen de profielen de noodzaak van een flankerend beleid aantonen; deze creëert de mogelijkheid om de leerbereidheid te versterken en belemmeringen die specifieke profielen ondervinden aan te pakken. De vier motivatieprofielen ('ongemotiveerd', 'gemotiveerd maar geconfronteerd met belemmeringen', 'extrinsiek gemotiveerd' en 'intrinsiek gemotiveerd') en hun negen onderliggende leerprofielen geven belangrijke beleidsinzichten.

De 'ongemotiveerde' profielen vertegenwoordigen de minst gemotiveerde volwassenen en omvatten profiel 1 ('Niet geïnteresseerd in leeractiviteiten') en profiel 2 ('Ongemotiveerd omwille van leeftijds- en gezondheidsbelemmeringen'). Deze profielen zijn ver verwijderd van levenslang leren terwijl zij aantoonbaar de meeste behoefte hebben aan zowel bij- als omscholingskansen. Een holistische en geïntegreerde aanpak is nodig om hen te motiveren, met een breed pakket aan beleidsmaatregelen, wat betrokkenheid zal vereisen vanuit verschillende beleidsdomeinen. De profielen tonen aan dat bestaande informatie- en begeleidingsdiensten voor levenslang leren vaak niet effectief de uiteenlopende en veelvoudige behoeften van ongemotiveerde volwassenen beantwoorden en dat zij een actieve *outreach* vereisen door belanghebbenden die in rechtstreeks contact staan met hen (bijvoorbeeld lokale organisaties en liefdadigheidsinstellingen). Deze volwassenen hebben ook toegang nodig tot relevante leermogelijkheden. De profielen kunnen daarbij waardevolle input leveren voor het ontwerpen van passende leervormen en programma's.

De profielen 'gemotiveerd maar geconfronteerd met belemmeringen' vertegenwoordigen degenen die wel willen leren, maar daartoe verhinderd worden. Ze omvatten profiel 3 ('Gemotiveerd maar geconfronteerd met tijdsgerelateerde belemmeringen') en profiel 4 ('Gemotiveerd maar geconfronteerd met meerdere belemmeringen'). Zowel financiële als niet-financiële incentives worden beschouwd als belangrijke beleidshefbomen om de deelname van deze profielen te stimuleren. De profielen tonen aan dat meer bekendheid geven aan opleidingsverlof en het aanmoedigen van werkplekleren zal helpen om de deelname te verhogen van volwassenen die met tijdsgerelateerde belemmeringen worden geconfronteerd (met name profiel 3 die relatief vaak jonge volwassenen met kinderen zijn). Ook financiële incentives voor individuen en werkgevers kunnen worden herzien om zo de deelname van volwassenen die geconfronteerd worden met een gebrek aan ondersteuning en financiële belemmeringen (vooral profiel 3) aan te moedigen. De incentives moeten worden aangevuld met begeleiding op maat en informatie over de beschikbaarheid van steunmaatregelen en leermogelijkheden.

De 'extrinsiek gemotiveerde' profielen vertegenwoordigen degenen die al aan het leren zijn en wiens deelname aan leeractiviteiten wordt aangedreven door externe factoren, zoals de verplichting om te leren door een werkgever of een wet, of de noodzaak om zich aan te passen aan veranderingen op de werkplek. Aangezien deze profielen jong zijn en dus nog vele jaren zullen werken, zijn het belangrijke profielen voor beleidsvorming. Met name profiel 5 ('Terughoudend maar verplicht om deel te nemen') kan een belangrijke doelgroep zijn omdat zij relatief weinig interesse hebben om verder te leren. Profiel 6 ('Nemen deel in reactie op werksituatie') onderstreept dat nieuwe technologieën en andere innovaties op de werkplek een belangrijke rol spelen bij het stimuleren van levenslang leren.

Volwassenen met profiel 7 ('Nemen deel om hun loopbaanvooruitzichten te verbeteren') zijn meer toegewijd aan leren en hun motivatie kan bijna als intrinsiek worden beschouwd. Het feit dat deelname van extrinsiek gemotiveerde volwassenen wordt ingegeven door externe factoren, maakt hun deelname kwetsbaarder voor veranderende omstandigheden. Om hun engagement voor leren te versterken, zou de leerervaring verder verbeterd kunnen worden door bijvoorbeeld het cursusaanbod beter te laten inspelen op de specifieke behoeften van verschillende typen lerenden. Bovendien is informatie en (leer- en loopbaan) begeleiding belangrijk om een leercultuur te stimuleren, zelfs bij degenen die al een sterke motivatie hebben om te leren.

De 'intrinsiek gemotiveerde' profielen vertegenwoordigen degenen die al aan het leren zijn en wiens deelname aan leeractiviteiten wordt gedreven door het inherente plezier en de voordelen van leren. Deze motivatieprofielen zijn verder onder te verdelen in profiel 8 ('Nemen deel voor persoonlijke ontwikkeling') en profiel 9 ('Nemen deel voor professionele en persoonlijke ontwikkeling'). Voor deze profielen zijn incentives en informatie- en begeleidingsdiensten minder cruciaal om hun deelname te verzekeren, aangezien hun intrinsieke drang om te leren vaak voldoende is. Toch profiteren veel van de mensen met deze profielen van de bestaande incentives en ondersteuning. Blijvende toegang tot deze hulp kan belangrijk zijn voor hun verdere betrokkenheid.

Praktische toepassingen van de leerprofielen

Er zijn verschillende manieren hoe de leerprofielen direct kunnen worden gebruikt om het beleid gericht en op maat te maken. Om te beginnen kunnen de profielen helpen om bestaande evaluatiepraktijken te versterken door inzichten te verstrekken over welke groepen worden bereikt met initiatieven. De fijnmazige segmentatie kan ook worden ingezet om het ontwerp van nieuwe initiatieven beter te ondersteunen, zodat deze aangepast zijn aan de motivaties en belemmeringen van verschillende leerprofielen. Zo zouden de departementen die betrokken zijn bij levenslang leren samen richtlijnen kunnen ontwikkelen over de wijze waarop profielen gebruikt kunnen worden voor het ontwerpen van beleid. Ook zouden programma-evaluaties kunnen worden toegepast waarbij wordt nagegaan of bepaalde leerprofielen geen gebruik maken van de incentives en in hoeverre er profielen zijn die deze ondersteuning ontvangen maar er minder behoefte aan hebben.

De profielen kunnen ook belangrijk zijn voor het ontwerpen en implementeren van het beleid voor levenslang leren. Zo kunnen de profielen worden gebruikt om informatie en begeleidingsdiensten op verschillende manieren beter af te stemmen op volwassenen. Zo kunnen zij input leveren voor een gesegmenteerde communicatiestrategie om de leergretigheid van Vlamingen aan te wakkeren. Dat kan bijvoorbeeld door het strategisch inzetten van digitale marketinginstrumenten op sociale media om op maat gemaakte informatie aan te bieden aan verschillende profielen op basis van hun sociodemografische karakteristieken. De profielen zouden ook kunnen worden gebruikt om de informatie op gecentraliseerde internetportalen gericht te maken. Dat kan door bezoekers aan de hand van verschillende vragen door te verwijzen naar informatie op maat. Inzichten uit de negen leerprofielen kunnen ook ondersteuning bieden aan leer- en loopbaanbegeleiders. Door de kenmerken van hun klanten te vergelijken met de profielen, kunnen begeleiders waardevolle inzichten verkrijgen in de soorten leermogelijkheden, incentives en maatregelen die het meest geschikt zijn voor hun klanten.

De profielen kunnen ook worden gebruikt ter ondersteuning van het ontwerp van de Vlaamse Leer- en loopbaanrekening. De Visienota 'Naar een leer- en loopbaanrekening voor Vlaanderen' heeft opgemerkt dat zowel deze OESO-studie als de Vlaamse customer journey-studie belangrijke inzichten bieden in zowel de belemmeringen waarmee volwassenen worden geconfronteerd, als in een effectief beleid om deze aan te pakken (Departement Werk en Sociale Economie, 2022). Deze inzichten kunnen nuttig zijn bij het ontwerp van de leer- en loopbaanrekening en aanvullende ondersteunende maatregelen.

De negen profielen kunnen worden gebruikt om de digitale portefeuille gericht te promoten bij burgers die de grootste tijds- en financiële drempels ervaren en als een hulpmiddel bij het evalueren of de leer- en loopbaanrekening voldoet aan de behoeften van verschillende typen lerenden.

Conclusie en vervolgstappen

Het gebruik van segmentatiestrategieën om levenslang leren te verbeteren is nog relatief nieuw, wat betekent dat Vlaanderen met dit project voorop loopt in de ontwikkeling van deze methoden. Het ontwikkelen van een segmentering op basis van kenmerken van volwassenen zou kunnen worden beschouwd als een goede eerste stap naar meer interventies op maat en voor het ontwikkelen van toegespitste benaderingen gericht op werkgevers.

Er zijn een aantal studies en initiatieven in Vlaanderen waarvan de bevindingen de inzichten van de negen leerprofielen kunnen aanvullen. Vooral de studie over customer journeys moet genoemd worden in deze context (Van Cauwenberghe et al., 2021). Door de bevindingen van beide onderzoeken te analyseren, kunnen beleidsmakers een nog completer beeld krijgen van de verschillende typen lerenden.

In een volgende stap zou Vlaanderen de bevindingen van de profielen en deze andere studies kunnen gebruiken om een diepgaandere evaluatie mogelijk te maken van hoe de huidige informatie- en begeleidingsdiensten en incentives de verschillende profielen bereiken. De resultaten van deze evaluatie kunnen helpen om het ontwerp van deze initiatieven verder te verfijnen.

Er zijn diverse manieren om de methode en analyse verder te verbeteren. Een specifiek gebied dat verdere analyse vereist zijn de vaardigheden van de leerprofielen (de 'skills'). Door meer inzicht te verkrijgen in de vaardigheden van de negen profielen kunnen beleidsmakers een beter beeld krijgen van welke soorten training relevant zijn voor verschillende typen lerenden. Bovendien heeft LCA, alhoewel het een krachtige statistische procedure is, enkele beperkingen. Zo zijn enkele assumpties vrij sterk en kunnen ze niet gemakkelijk worden getest. Er moet ook rekening worden gehouden met de bijzonderheden van de data (AES) die werd gebruikt voor dit project. Definities van concepten in dit onderzoek, zoals 'motivaties om te leren', 'obstakels voor deelname' en 'redenen om te leren', werden bepaald door de vraagstelling in de enquête. Als volwassenen bijvoorbeeld worden gevraagd naar hun reden om deel te nemen, krijgen ze een aantal opties (bijvoorbeeld "mijn werk beter doen", "mijn carrièrevooruitzichten verbeteren" en "minder kans hebben om mijn baan te verliezen"), maar het is mogelijk dat ook andere redenen relevant zijn.

Ondanks de vele inspanningen en lopende initiatieven heeft Vlaanderen nog een lange weg af te leggen om te komen tot een lerende samenleving waarin leren vanzelfsprekend is voor iedereen. De huidige Vlaamse doelgroepen vertonen een grote variatie in hun bereidheid tot leren, waargenomen obstakels en motivatie tot leren. De bevindingen uit de bevolkingssegmentatie werpen een licht op de noodzaak voor een meer persoonsgericht raamwerk voor de ontwikkeling van geschikte beleidsinterventies en -communicatie.

BIBLIOGRAFIE

- Departement Werk en Sociale Economie. (2021). *Jaarrapport Vlaamse opleidingsincentives: 2020-2021*. Geraadpleegd op 25 juni 2021, van <https://www.vlaanderen.be/publicaties/jaarrapport-vlaamse-opleidingsincentives>
- Departement Werk en Sociale Economie. (2022). *Visienota: Naar een leer- en loopbaanrekening in Vlaanderen*. Geraadpleegd op 13 april 2022, van <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/48881>
- Eurostat. (2016). *Adult Education Survey* [Dataset]. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/education-and-training/data/database>
- Eurostat. (2022). *Participation rate in education and training (last 4 weeks) by NUTS 2 regions* [Dataset]. Geraadpleegd op 21 mei 2021, van https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/trng_ifse_04/default/table?lang=en
- Kantar Public & Learning and Work Institute. (2018). *Decisions of adult learners*. Department for Education. <https://learningandwork.org.uk/resources/research-and-reports/decision-making-of-adult-learners/>
- Nedelkoska, L., & Quintini, G. (2018). *Automation, skills use and training* (OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 202). OECD Publishing.
- OECD. (2019a). *OECD Skills Strategy Flanders: Assessment and Recommendations* (OECD Skills Studies). OECD Publishing.
- OECD. (2019b). *OECD Skills Strategy 2019: Skills to Shape a Better Future*. OECD Publishing.
- OECD. (2019c). *Survey of Adult Skills Database (PIAAC 2012, 2015, 2018)* [Dataset]. <http://www.oecd.org/skills/piaac/data/>
- OECD. (2020). *Increasing Adult Learning Participation: Learning from Successful Reforms*. OECD Publishing.
- Statistiek Vlaanderen. (2021). *Resultaten COVID-19-bevraging: Werk, Inkomen en Levenslang Leren*. Geraadpleegd op 21 mei 2021, van <https://www.statistiekvlaanderen.be/nl/resultaten-covid-19-bevraging>
- Van Cauwenberghe, M., Nackaerts, L., Levrouw, L., & Verlinden, G. (2021). *Customer journey van niet-participerende en participerende burgers aan levenslang leren: Een onderzoek naar de persona's, drempels en hefboomen van burgers met een leernood*. Departement Werk en Sociale Economie. <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/47167>
- Van Langenhove, H., Penders, I., Sourbron, M., & Vansteenkiste, S. (2020). *Monitoringsrapport opleidingsdeelname en de opleidingsinspanningen van werkgevers in Vlaanderen* (Werk.Rapport 2020 nr.3). Departement Werk en Sociale Economie/Steunpunt Werk. Geraadpleegd op 8 april 2021, van <https://www.steunpuntwerk.be/publicaties/monitoringsrapport-opleidingsdeelname-en-de-opleidingsinspanningen-van-werkgevers-in-vlaanderen>
- Van Langenhove, H., & Vansteenkiste, S. (2020). Drempels en motivatie bij het volgen van opleiding in Vlaanderen. Een analyse op basis van de Adult Education Survey. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt Werk*, 30(1), 30-38. Steunpunt Werk / Uitgeverij Acco.